

Tempus fugit, exempla trahunt.

(Czas biegnie, a przykłady przyciągają)

I. Okres II RP

Z momentem uzyskania przez Polskę w 1918 roku niepodległości w jego ówczesnych granicach działało ponad 45 różnych towarzystw i stowarzyszeń myśliwskich oraz 20 związków i 76 samoistnie działających kół. Na terytorium Polski funkcjonowało pięć różnych uregulowań prawnych w zakresie łowiectwa i było to konsekwencją funkcjonowania przepisów byłych państw zaborczych do 1918 roku.

Dzięki działaczom łowieckim już w 1922 roku doszło do powołania wspólnej komisji, której zadaniem było opracowanie projektu statutu organizacji łowieckiej ogólnopolskiej; również w tym samym roku odbył się pierwszy zjazd zjednoczeniowy polskiej braci myśliwskiej.

Podczas drugiego zjazdu zjednoczeniowego dnia 6 stycznia 1923 roku powstał Centralny Związek Polskich Stowarzyszeń Łowieckich jako ogólnopolska organizacja łowiecka.

W dniu 27 maja 1926 roku zaczął obowiązywać statut związku nadający mu osobowość prawną, a od 1936 roku związek funkcjonuje pod nazwą „*Polski Związek Łowiecki*”.

Dekretem Prezydenta Ignacego Mościckiego o Prawie Łowieckim z roku 1927 scalono prawnie w zakresie łowiectwa cały obszar państwa polskiego.

W okresie 1918 – 1939 ukształtowane zostały podstawy prawne polskiego łowiectwa i myślistwa, a działania myśliwych były ukierunkowane na utworzenie jednego związku łowieckiego dla obszaru całego kraju. Zaznaczyć należy, że w II Rzeczypospolitej polowało około 50 000 osób, z czego członkami związku było jedynie 11 700 osób. Przynależność do tego związku miała charakter elitarny i dobrowolny, jego członkami byli arystokraci, ziemianie, generalicja, wyżsi urzędnicy państwowi, kler, przedsiębiorcy, dyplomaci, a także leśniczowie i gajowi. Członkowie związku czynnie uczestniczyli w życiu społeczno-politycznym i gospodarczym kraju i pomimo trudności finansowych i logistycznych zorganizowano liczne wystawy łowieckie, krajowe jak i zagraniczne (np. w 1939 roku w Berlinie zorganizowana została Polska Wystawa Łowiecka). W okresie II RP myślistwo i łowiectwo cieszyło się powszechną estymą i miało uznanie wśród władz publicznych tak narodowych jak i samorządowych każdego szczebla, jak również w całym ówczesnym społeczeństwie, a sama przynależność do związku łowieckiego była pewnego rodzaju powszechną społeczną

nobilitacją. Środowisko myśliwych i cały związek mocno akcentował swą przynależność do chrześcijaństwa i jego zewnętrznej religijnej symboliki.

II. Okres II wojny światowej na terenach II Rzeczypospolitej.

Lata okupacji na terenach Polski w jej granicach sprzed 1939 roku odbiły się bardzo niekorzystnie na gospodarce leśnej i łowieckiej naszego kraju, który był traktowany przez najeźdźców w sposób wyjątkowo brutalny i rabunkowy. Myśliwi przystąpili czynnie do ruchu oporu względem obu okupantów, spełniając swe patriotyczne obowiązki względem kraju, wypełniając jednocześnie swoje powinności łowieckie i leśne. Ich działania służyły minimalizacji strat i szkód, które czynili okupanci na polskiej florze i faunie.

III. Okres PRL 1944-1989

Z momentem „zainstalowania” na terenie kraju Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego w 1944 roku powstał również Tymczasowy Komitet Organizacyjny PZŁ w Lublinie, a już w 1945 roku związek łowiecki został wpisany do rejestru stowarzyszeń. W początkowym okresie funkcjonowania tej formy sprawowania władzy nastąpiła prawie całkowita nacjonalizacja przemysłu i głęboka reforma rolna z parcelacją majątków ziemskich oraz nastąpiło przejmowanie lasów przez państwo. W tym też okresie nastąpił wzrost liczby członków zrzeszenia, poszerzyła się baza polskiego związku łowieckiego o nowe grupy społeczne robotników, chłopów, kierowników, dyrektorów i prezesów PGR-ów oraz Spółdzielni Produkcyjnych, urzędników państwowych tak wyższego - centralnego czy wojewódzkiego szczebla jak także gromad, gmin czy powiatów, przedstawicieli Ludowego Wojska Polskiego – także podoficerów i samych żołnierzy.

W okresie 1944-1952 roku funkcjonowały uregulowania ustawowe zarówno „przedwojenne” jak i „powojenne”, choćby tylko przykładowo sprawa dzierżaw obwodów łowieckich i zasad ich korzystania.

W 1952 roku Prezydent Państwa Bolesław Bierut wydał Dekret – Prawo Łowieckie, który likwiduje „przedwojenne PZŁ” i tworzy nowy związek i powołane zostały jego nowe władze. Minister Leśnictwa zarządzeniem z 26.03.1953 roku nadał statut zrzeszeniu Polskiemu Związkowi Łowieckiemu. Przepisy tego dekretu przewidywały przynależność obowiązkową myśliwych do związku łowieckiego, który jako jedyny jest ich reprezentantem w skali całego kraju w granicach administracyjnych po 1945 roku.

W 1959 roku Parlament uchwalił Ustawę o hodowli i ochronie zwierząt, gdzie zmienione zostało dotychczasowe ustawowe uregulowanie polskiego ustawodawcy do łowiectwa i myślistwa, albowiem przepisy tej ustawy jednoznacznie ustanowiły, że zwierzyna w stanie wolnym stanowi własność Skarbu Państwa. Było to swoiste novum i otwierało krajowemu ustawodawcy nowe możliwości uregulowań w zakresie łowiectwa i myślistwa. Jednakże

ustawa ta zachowała obowiązującą od 1952 roku prawną zasadę określoną w dekreście Prezydenta a więc organizacyjnego działania myśliwych wyłącznie w ramach jednego Związku Łowieckiego w całym kraju.

W okresie lat 70-tych ubiegłego XX wieku nastąpiła głównie w terenie rozbudowa bazy materialnej oraz całej infrastruktury technicznej służącej wykonywaniu zadań łowieckich i myśliwskich przez związek i samych myśliwych. Do połowy lat 70-tych myśliwi i władze związku manifestowali bardzo aktywnie i publicznie swą przynależność do kościoła rzymsko-katolickiego i prawosławnego. Wzrasta liczebność członków związku i ich oddziaływanie na społeczności lokalne i regionalne w kraju. Pomimo otwarcia związku na nowe grupy społeczne jak i samych kół łowieckich przynależność do zrzeszenia i same członkostwo w Polskim Związku Łowieckim nadal miało charakter elitarny. Struktura organizacyjna związku łowieckiego została dostosowana od 1975 roku (tzw. reforma gierkowska) do podziału administracyjnego kraju (z 17 na 49 okręgów).

Okres Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej - utrzymał łowiecki dorobek ustawodawcy II RP i doraźne ustawowe rozwiązania powojenne w zakresie organizacyjnego funkcjonowania wyłącznie jednego związku łowieckiego – jako reprezentanta myśliwych na terenie całego kraju, po drugie do którego przynależność myśliwych miała charakter obowiązkowy, a po trzecie, że praca w strukturach związku łowieckiego miało uznanie społecznie a samo uczestnictwo w zrzeszeniu było nobilitujące.

IV. Okres III RP 1989- 2020

W 1989 roku z chwilą rozpoczęcia w Polsce zmian ustrojowo- organizacyjnych państwa polski związek łowiecki funkcjonuje w oparciu o przepisy z 1959 roku. Lata 90-te ubiegłego XX wieku to czas zmian ustrojowych państwa, prywatyzacji przemysłu, handlu i usług, a nade wszystko prywatyzacji PGR-ów i restrukturyzacji Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych. Nastąpił wzrost liczby członków zrzeszenia, związek powiększył swą społeczną bazę o nowe grupy społeczne przedsiębiorców, rolników, właścicieli areałów rolnych, menadżerów. Pomimo prywatyzacji większości gospodarki narodowej przedsiębiorstwo Lasy Polskie zachowały nadal swój państwowy charakter i dotychczasowy majątek oraz powierzono regionalnej administracji lasów państwowych nadzór i kontrolę prywatnych gruntów leśnych i koordynację łowiectwa na zarządzanych gruntach leśnych. W sferze publicznej jest akcentowana przynależność myśliwych do wspólnoty chrześcijańskiej i to w zakresie tak symboliki zewnętrznej jak i na płaszczyźnie duchowej

W 1995 roku uchwalone zostaje przez Parlament Prawo Łowieckie oraz w tym samym roku wchodzi nowy statut zrzeszenia, które nadal stanowi, że przynależność myśliwego do związku jest obowiązkowa, a w kraju funkcjonuje wyłącznie jeden związek łowiecki reprezentujący wszystkich myśliwych w kraju . Prawo Łowieckie uchwalone przez Sejm jest prawną podstawą funkcjonowania polskiego związku łowieckiego i to zapisy tej ustawy są podstawą

działania zrzeszenia a nie zarejestrowanie w Krajowym Rejestrze Sądowym na podstawie ustawy o stowarzyszeniach.

W 1999 roku nastąpił nowy podział administracyjny kraju, PZŁ zachowuje stan organizacyjny – 49 okręgów, nie dopasowując go do nowego podziału administracyjnego kraju na 16 utworzonych województw. W tym okresie zaczęły się uaktywniać w Polsce nieformalne grupy ekologów, którzy głoszą treści przeciwne łowiectwu i myślistwu, głównie podczas heppeningów oraz za pomocą internetu i mediów społecznościowych.

W 2004 roku Polska zostaje członkiem Unii Europejskiej Traktat akcesyjny ani sama Unia Europejska nie narzuca bezpośrednio rozwiązań prawnych w zakresie łowiectwa i myślistwa pozostawiając to ustawodawcy każdego kraju – członka wspólnoty W wspólnocie nie funkcjonuje sformalizowane prawo łowieckie jako jednolity akt prawny, każde z państw członkowskich posługuje się własnym prawem łowieckim które powstawało w ciągu wieków istnienia tych państw.

Generalnie po wejściu Polski do wspólnoty europejskiej nie następują zmiany ustawowe czy organizacyjne w funkcjonowaniu związku. Zrzeszenie w tym okresie jest praktycznie „zewnątrznie” nieobecne w społecznym odbiorze - w telewizji, radiu, internecie czy mediach społecznościowych, a praca myśliwych skupia się wyłącznie na pracy hodowlanej w łowiskach i własnych uroczystościach związkowych. W tym okresie zaczęły mocno oddziaływać grupy antyłowieckie – określających siebie jako aktywistów ochrony przyrody. W okresie po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej nastąpił bardzo szybki proces tworzenia nowej generacji rolników - przedsiębiorców rolnych, którzy otrzymali nowy instrument prowadzenia swej działalności – dopłaty rolne. Nastąpiła w ten sposób jakościowa zmiana w ich podejściu do spraw łowiectwa i myślistwa oraz całego prawno- finansowego otoczenia prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie rolnictwa. Działania te wspierane są również przez Izby Rolnicze, gdzie ustawa ich kreująca w 1995 roku obowiązkowo nakazuje przekazywanie izbom części podatku rolnego na wykonywanie ich ustawowych zadań.

W kwietniu 2018 roku ustawodawca krajowy zmienia prawo łowieckie, które dotyka struktury i kompetencji zrzeszenia, likwiduje okręgowe rady łowieckie, ustanawiając jako organ społeczny (poza Krajowym Zjazdem Delegatów), Naczelną Radę Łowiecką przypisując jej ustawowy nadzór nad działalnością Zarządu Głównego oraz inne zadania przewidziane statutem. Nadzór nad związkiem łowieckim powierzono Ministrowi Środowiska, któremu powierzono także kontrolę nad działalnością związku; Krajowy Zjazd Delegatów w 2019 roku uchwała nowy statut Polskiego Związku Łowieckiego, który zatwierdza Minister Środowiska.

W lutym 2020 roku, dokonane zostały następne zmiany dotyczące funkcjonowania i organizacji związku; nadzór nad związkiem powierzono Ministrowi Klimatu, któremu powierzono także kontrolę nad działalnością związku. Ustawodawca krajowy likwiduje kompetencję Naczelnej Rady Łowieckiej w zakresie przedstawiania kandydatów na Łowczego Krajowego, a eliminując ten zapis ustawy powierzył powołanie Łowczego Krajowego

przedstawicielowi rządu - Ministrowi Klimatu i za jego pośrednictwem powierzył Łowczemu Krajowemu powoływanie Łowczych Okręgowych.

W przeciągu lat 2018-2020 ustawodawca krajowy zmienił przepisy Prawa Łowieckiego bez szerszej konsultacji z organami związku i nie uwzględniający opinii, uwag czy merytorycznych zastrzeżeń myśliwych i naszego łowieckiego związku. W tym okresie zgłaszane są publicznie projekty demonopolizacji związku poprzez powołanie związków łowieckich np.: właścicieli gruntów rolnych, jak też propozycje podporządkowania organizacyjnego i poddanie nadzorowi i kontroli Ministra Rolnictwa; poddawana jest również pod publiczny osąd kwestia prywatyzacji łowiectwa jak i leśnictwa.

V. Podsumowanie.

Omawiając w tym bardzo krótkim streszczeniu prawie 100-letni okres funkcjonowania łowiectwa i myślistwa w Polsce w jego prawnym – ustrojowym uwarunkowaniu należy stwierdzić, że:

-okres II Rzeczypospolitej po odzyskaniu niepodległości przez polskie państwo wypracował prawne podstawy funkcjonowania myślistwa i łowiectwa w trakcie tylko pięciu(5) lat w okresie lat - 1918-1923,

- okres Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przez osiem lat (8) w latach- 1945-1952, był wystarczającym na stworzenie ram prawnych i całego jego otoczenia oraz organizacyjnego statusu łowiectwa i myślistwa w nowej rzeczywistości gospodarczej oraz polityczno-społecznej po 1945 roku w Polsce,

- okres III RP, zmiany ustawowe i statutowe nastąpiły w trakcie sześciu lat (6) w latach 1989-1995 roku, który był okresem wprowadzenia łowiectwa i myślistwa w nowy ład społeczno- gospodarczy po zmianach ustrojowych w Polsce.

Dokonaniem i głównie dorobkiem polskich myśliwych i ich łowieckiego zrzeszenia, a zwłaszcza co warto jest podkreślić - szczególnie elit państwa polskiego w jego różnych okresach (II Rzeczypospolita, Polska Rzeczpospolita Ludowa, III Rzeczpospolita)- pozostaje funkcjonowanie łowiectwa i organizacyjnie myślistwa w ramach jednego związku łowieckiego, który zrzesza wszystkich myśliwych w Polsce, do którego przynależność jest obowiązkowa a charakter uczestnictwa w zrzeszeniu jest wyróżniający.

Mając na względzie ten dotychczasowy dorobek winniśmy strzec własnej autonomii i organizacyjnej niezależności jak obrony niepodległości; jednakże zależy to od naszej codziennej organizacyjnej pracy i każdego z nas myśliwego w zakresie tak zewnętrznych jak i prywatnych działań wobec całego naszego społeczeństwa, w tym także wobec osób nam „programowo nieprzychylnych”. Działania promocyjne powinny zmierzać do niezwłocznej poprawy wizerunku łowiectwa i oblicza samego myśliwego; dziś jest to obowiązkiem każdego z grona 130 tysięcy członków i stażystów naszego związku oraz władz naszego

zrzeszenia tak zarządów każdego koła łowieckiego, czy zarządów okręgowych, jak i władz krajowych. Bez tych ofensywnych działań promocyjnych i w konsekwencji zmian wizerunkowych łowiectwa i myślistwa nie będą możliwe jakiegokolwiek zmiany ustawowe, których kierunek byłby zgodny bądź zbieżny z oczekiwaniami polskich myśliwych.

Bibliografia:

- strona internetowa PZŁ O/Zielona Góra
- strona internetowa PZŁ- wikipedia
- Prawo Łowieckie 2009, pod redakcją Roman Stec, W-WA 2009
- Historia Łowiectwa – Zielonogórski oddział Klub Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ

Bartosz Skibiński

„Diana” Sulechów.